

Kyrkostyrelsen
Svenska kyrkan
751 70 Uppsala

Beslut efter tillsyn enligt personuppgiftslagen (1998:204) – registrering av icke kyrkotillhöriga barn

Datainspektionens beslut

Svenska kyrkans kyrkostyrelse behandlar personuppgifter i strid med 9 § i personuppgiftslagen genom att bevara personuppgifter om barn som inte tillhör kyrkan, men vars vårdnadshavare tillhör kyrkan, under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

Datainspektionen förutsätter att Svenska kyrkans kyrkostyrelse vidtar åtgärder för att komma tillrätta med detta.

Redogörelse för tillsynsärendet

Flera personer har uppmärksammat Datainspektionen på att Svenska Kyrkan registrerar uppgifter om barn som inte tillhör kyrkan och ifrågasatt om det är lagligt. Av den anledningen har Datainspektionen beslutat att inleda tillsyn mot Svenska kyrkans kyrkostyrelse (nedan Svenska kyrkan) för att granska lagligheten i behandlingen av dessa personuppgifter.

Svenska kyrkan har yttrat i huvudsak följande.

Enligt det inomkyrkliga regelverket registreras – för den som tillhör Svenska kyrkan – följande uppgifter i tillhörighetsregistret i den kyrkobokföring som finns hos kyrkan:

1. namn, personnummer, adress, civilstånd, datum för civilståndsändring, folkbokföringsfastighet, tidigare folkbokföringsåtgärder samt huruvida personen har skyddade personuppgifter,
2. dop samt confirmation i Svenska kyrkans ordning och i vissa fall i annan kristen kyrkas ordning,
3. nuvarande och tidigare församling, och
4. inträde i respektive utträde ur Svenska kyrkan.

Motsvarande uppgifter registreras för barn som inte tillhör Svenska kyrkan, men som har en eller två vårdnadshavare som tillhör kyrkan. I den situationen finns också anteckningen ”Antecknad i avvaktan på dop” eller ”Antecknad i avvaktan på meddelande”. Anteckningen visar att barnet inte själv tillhör kyrkan, men finns registrerad p.g.a. familjeanknytning.

Registreringen sker från födelsedatum eller datum för vårdnadsförhållandet mellan barn och tillhörig vårdnadshavare. Registreringen sker automatiskt efter avisering från Skatteverkets folkbokföringsdatabas. Den församling i vilken barnet är folkbokfört får samtidigt ett automatiskt meddelande genom kyrkobokföringen om att anteckningen skett.

Uppgifterna ska tas bort ur kyrkobokföringen om vårdnadshavaren begär det eller om barnet har fyllt tolv år och själv begär det. I annat fall tas uppgifterna med automatik bort när barnet fyller 18 år. Om den kyrkotillhöriga vårdnadshavaren utträder ur kyrkan tas anteckningen om barnet bort med automatik.

Uppgifterna behandlas för att kyrkoherden i den församling där barnet är folkbokfört ska kunna skriva till barnets tillhöriga vårdnadshavare innan barnet blivit sex månader och informera om dopet och bestämmelserna för kyrkotillhörighet samt erbjuda att låta döpa barnet. Enligt den av kyrkomötet beslutade kyrkoordningen (19 kap. 8 §) finns en skyldighet för kyrkoherden att informera om dop och kyrkotillhörighet i dessa fall.

Uppgifterna behandlas också för att församlingen ska kunna bjuda in till konfirmation när barnet har uppnått den åldern. Enligt kyrkostyrelsens riktlinjer för kyrkans konfirmandarbete ska en sådan inbjudan nå ut till alla barn före 15 års ålder, såväl de som är kyrkotillhöriga som de som står som antecknade.

Sker en kyrklig handling (dop, konfirmation, vigsel och begravning) för vårdnadshavare eller barn till denne kan uppgifterna komma att behandlas för att se vårdnadshavarens eller barnets familjebild i syfte att prästen, enligt kyrkoordningen, ska föra samtal med närmast berörda.

Den som är vårdnadshavare för ett barn under 18 år kan meddela att barnet ska tas upp i Svenska kyrkan. Även då kan det finnas behov för församlingen att behandla uppgifter om ett barn som finns antecknat.

Den församling där barnet är folkbokfört kan även vid andra tillfällen ha behov av att ta del av barnets familjebild, t.ex. för att skicka inbjudan till någon verksamhet i församlingen.

Det ändamål som kyrkan har för behandlingen rör ett berättigat intresse hos kyrkan som väger tyngre än den registrerades intresse av skydd mot kränkning av den personliga integriteten.

Det är kyrkostyrelsen, som beslutar om ändamålen, som är personuppgiftsansvarig för behandlingen av personuppgifterna i fråga.

Skäl för beslutet

Inledning

I ärendet har det kommit fram att Svenska kyrkan i praktiken använder de uppgifter som kyrkan har registrerat om barn som inte tillhör kyrkan, men vars vårdnadshavare tillhör kyrkan, i fem olika situationer:

1. Då vårdnadshavare meddelar att barnet ska tas upp i Svenska kyrkan
2. I syfte att prästen ska föra samtal med närmast berörda i samband med en kyrklig handling (dop, konfirmation, vigsel och begravning)
3. För att kunna skriva till barnets tillhöriga vårdnadshavare innan barnet blivit sex månader och informera om dopet och bestämmelserna för kyrkotillhörighet samt erbjuda att låta döpa barnet
4. För att kunna bjuda in till konfirmation när barnet närmar sig 15 års ålder
5. För att t.ex. skicka inbjudan till någon verksamhet i församlingen

Datainspektionen har inom ramen för detta ärende att ta ställning till om Svenska kyrkans behandling av barnens uppgifter är tillåten och om kyrkan gallrar uppgifterna i rätt tid.

Inledningsvis konstaterar Datainspektionen att materialet i fråga har en sådan personuppgiftsanknuten struktur som gör att de s.k. hanteringsreglerna ska tillämpas (5 a § personuppgiftslagen).

Är Svenska kyrkans behandling av uppgifterna tillåten?

För att det över huvud taget ska vara tillåtet att behandla personuppgifter måste det finnas en rättslig grund för behandlingen. I 10 § personuppgiftslagen finns en uttömmande uppräkningslista av i vilka situationer som det är tillåtet att behandla personuppgifter.

Huvudregeln är att personuppgifter får behandlas bara om den registrerade har lämnat sitt samtycke till behandlingen. Från denna huvudregel finns ett antal undantag. Behandlingen är till exempel tillåten om den är nödvändig för att ett avtal med den registrerade ska kunna fullgöras eller åtgärder som den

registrerade har begärt ska kunna vidtas innan ett avtal träffas. Behandlingen kan också vara tillåten med stöd av en så kallad intresseavvägning. För att en behandling ska vara tillåten med stöd av intresseavvägningen krävs att ändamålet med behandlingen rör ett berättigat intresse och att detta intresse väger tyngre än de registrerades intresse av skydd mot kränkning av deras personliga integritet. Vid avvägningen bör man beakta bland annat syftet med behandlingen, vilken typ av uppgifter som behandlas, vilken information den registrerade får samt vilken spridning uppgifterna får i och med behandlingen.

I den förstnämnda situationen behandlar Svenska kyrkan barnets uppgifter med anledning av att barnet avser att gå med i kyrkan på eget initiativ (genom vårdnadshavaren). Den behandling av nödvändiga uppgifter om barnet som sker i samband med detta är tillåten, då den får anses ske för att ett avtal med den registrerade ska kunna fullgöras eller åtgärder som den registrerade har begärt ska kunna vidtas innan ett avtal träffas.

Även Svenska kyrkans behandling av nödvändiga uppgifter om barnet i samband en kyrklig handling inom familjen är i normalfallet tillåten med stöd av en intresseavvägning. Ändamålet med behandlingen, såsom Svenska kyrkan har beskrivit det, rör ett berättigat intresse. Intresset får anses väga tyngre än den registrerades intresse av skydd mot kränkning av dennes personliga integritet förutsatt att det i det enskilda fallet inte finns någon särskild omständighet som talar däremot, t.ex. att personen i fråga har undanbett kontakt med kyrkan.

I det till personuppgiftslagen bakomliggande dataskyddsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter), och därmed även i personuppgiftslagen, har uttrycket marknadsföring getts en vid innebörd. Marknadsföring i såväl kommersiellt som ideellt syfte omfattas (jfr punkt 30 i ingressen till direktivet). Mot den bakgrunden anser Datainspektionen att Svenska kyrkan behandlar barnens personuppgifter i marknadsföringssyfte då de tre sistnämnda situationerna handlar om att värva barnen till kyrkan.

Om det är tillåtet att behandla personuppgifter för marknadsföringsändamål får avgöras med hjälp av en intresseavvägning mellan marknadsförarens intresse, i detta fall Svenska kyrkans, och det icke kyrkotillhöriga barnets intresse av att få ha sina personuppgifter i fred.

Intresset av att marknadsföra sig är normalt ett sådant berättigat intresse som ger rätt att behandla personuppgifter. Vid den helhetsbedömning som ska göras vid intresseavvägningen bör man ta hänsyn till bland annat följande.

- Ändamålet med behandlingen
- Vem marknadsföringen riktas till
- Marknadsföringens omfattning
- Vilka slag av personuppgifter som ska behandlas
- Om behandlingen medför fördjupad kunskap om den registrerade
- På vilket sätt uppgifterna ska behandlas
- Om branschöverenskommelsen ”Regler för användning av personuppgifter m.m. vid direktmarknadsföring för försäljnings-, insamlings-, medlemsvärningsändamål och liknande”, som har tagits fram på initiativ av Swedish Direct Marketing Association (SWEDMA) följs
- Vilken information de registrerade får

Datainspektionen anser att Svenska kyrkans intresse av att värva barn, vars vårdnadshavare tillhör kyrkan, till kyrkan är berättigat i personuppgiftslagens mening.

Svenska kyrkans marknadsföring kan sägas rikta sig till barn, även i de fall den ställs till barnets vårdnadshavare. Samtidigt har barnet en viss anknytning till kyrkan via sin vårdnadshavare. Såsom Datainspektionen har uppfattat det sker vidare marknadsföringen vid ett begränsat antal tillfällen och det rör sig om uppgifter hämtade från folkbokföringen.

Vid en samlad bedömning finner Datainspektionen att Svenska kyrkans behandling av barnens personuppgifter i de tre marknadsföringssituationerna är tillåten med stöd av en intresseavvägning. Det förutsätter dock att Svenska kyrkan följer branschöverenskommelsen på marknadsföringsområdet och att det i det enskilda fallet inte finns någon särskild omständighet som gör att den enskildes intresse väger över.

Gallrar Svenska kyrkan uppgifterna i rätt tid?

I personuppgiftslagen ställs ett antal grundläggande krav på behandlingen av personuppgifter. Bland dessa finns den s.k. gallringsregeln. Den innebär att den personuppgiftsansvarige ska se till att personuppgifter inte bevaras under en längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen (9 § i).

Då Svenska kyrkan använder uppgifterna om barn, som inte tillhör kyrkan, i samband med en kyrklig handling eller för marknadsföringsändamål torde det vara fullt tillräckligt att kyrkan samlar in de relevanta uppgifterna inför respektive tillfälle och därefter gallrar uppgifterna.

När kyrkan har avslutat kontakten i samband med en kyrklig handling kan Datainspektionen inte finna att det är nödvändigt att bevara uppgifterna om barnen för det ändamålet.

I sin tillsynsverksamhet har Datainspektionen tidigare uttalat att en marknadsförare, som samlar in uppgifter om personer som det inte finns någon kundrelation till för att använda dem till marknadsföring, bör gallra uppgifterna snarast efter det att de använts. Mot denna bakgrund finner Datainspektionen att det inte heller kan vara nödvändigt för Svenska kyrkan att bevara uppgifterna som använts i marknadsföringssyfte, i de fall marknadsföringen inte ledde till att en relation mellan kyrkan och barnet etablerades, efter att marknadsföringsåtgärden är genomförd.

Datainspektionen kan således konstatera att Svenska kyrkan bevarar uppgifter om barn som inte tillhör kyrkan, men vars vårdnadshavare tillhör kyrkan, i strid med gallringsregeln i personuppgiftslagen.

Då vårdnadshavaren har meddelat att barnet ska tas upp i Svenska kyrkan, barnet döpts eller konfirmerats får kyrkan naturligtvis bevara uppgifter om barnet så länge han eller hon tillhör kyrkan.

Hur man överklagar

Om ni vill överklaga beslutet skall ni skriva till Datainspektionen. Ange i skrivelsen vilket beslut som överklagas och den ändring som ni begär. Inspektionen måste ha fått ert överklagande inom tre veckor från den dag ni fick ta del av beslutet, annars kan överklagandet inte prövas. Datainspektionen sänder överklagandet vidare till Förvaltningsrätten i Stockholms för prövning om inspektionen inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt.

Detta beslut har fattats av generaldirektören Kristina Svahn Starrsjö i närvaro av chefsjuristen Hans-Olof Lindblom, enhetschefen Catharina Fernquist och juristen Malin Fredholm, föredragande.

Kristina Svahn Starrsjö

Malin Fredholm

Branschreglerna "Regler för användning av personuppgifter m.m. vid direktmarknadsföring för försäljnings-, insamlings-, medlemsvärvningsändamål och liknande" finns på SWEDMA:s webbplats
<http://media.swedma.se/2011/09/Branschreglerna.pdf>.